

ЛИТВИНСЬКА Тетяна Юріївна,
старший викладач кафедри
філології та військового перекладу,
Київський інститут Національної
гвардії України,
(м. Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

Сьогодні важко уявити повсякденне життя людини без постійного контакту з інформаційними потоками — соціальними мережами, рекламою, телебаченням, друкованими та онлайн-виданнями. Така надмірна кількість джерел робить людину певною мірою залежною від інформаційних технологій. Інформаційний контент нині став своєрідним товаром, який суттєво впливає не лише на світогляд окремої особистості, а й на суспільство загалом. Якщо у мирний час інформаційна насиченість не викликала серйозного перевантаження, то після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року ситуація докорінно змінилася. Інформаційний простір України перетворився на справжній фронт, де фейки, пропаганда та інформаційні диверсії стали інструментами впливу.

Постійне перебування в такому агресивному інформаційному середовищі, переповненому маніпуляціями та дезінформацією, призводить до розгубленості, втрати орієнтирів і навіть здатності самостійно мислити. Саме тому особливої ваги набуває розвиток критичного мислення та навичок перевірки інформації.

Дослідження останніх років підтверджують, що фейки, пропаганда та чутки можуть істотно впливати на формування громадської думки, послаблювати віру людей у власні переконання та створювати середовище невизначеності й страху. Людина, яка не вміє аналізувати інформацію, стає легкою здобиччю для маніпуляторів. Натомість критичне мислення допомагає відрізнити факти від домислів, оцінювати логіку повідомлень, бачити причинно-наслідкові зв'язки та приймати обґрунтовані рішення. Формування цих умінь сьогодні є вкрай важливим для збереження психологічної стійкості, об'єктивного сприйняття подій і підтримання власної «інформаційної гігієни» в умовах триваючої інформаційної війни [3, С. 108].

Формування комунікативної компетентності у студентів означає розвиток здатності майбутніх фахівців ефективно спілкуватися як у навчальному, так і в професійному середовищі, використовуючи різноманітні засоби мовлення, технології комунікації та прийоми взаємодії. Сьогодні, в умовах інформаційної агресії та постійного потоку дезінформації й маніпуляцій, вміння аналізувати інформацію та правильно її передавати стає особливо важливим.

На розвиток комунікативних навичок суттєво впливає низка чинників. По-перше, це ефективне освітнє середовище, де застосовуються різні методи

викладання, практичні завдання та стратегії успіху. Такі умови допомагають студентам удосконалювати мовлення, навчитися адекватно оцінювати ситуації та продуктивно працювати в команді. Не менш важливим є партнерство: обмін досвідом, взаємна повага та групова робота сприяють розкриттю потенціалу кожного студента. Для цього часто застосовують ділові ігри, кейс-методи та різні форми діадної взаємодії, а тьюторський супровід допомагає координувати процес та підтримує ефективну комунікацію.

По-друге, важливу роль відіграє позитивна мотивація. Інтерес до майбутньої професії та прагнення самореалізації формують відповідальність, самостійність і готовність приймати рішення. Участь у практичних проєктах, конференціях чи волонтерських ініціативах допомагає студентам відчувати себе частиною професійного середовища та розвивати ораторські навички й уміння аргументовано висловлювати власну думку [1, С. 58].

Разом із розвитком внутрішньої мотивації та професійних умінь важливо враховувати й зовнішній інформаційний контекст, у якому студентам доводиться діяти. Сьогодні інформаційна агресія стала одним із найсерйозніших викликів для освіти. В умовах постійного потоку фейкових новин, маніпуляцій і пропаганди майбутні фахівці повинні не лише сприймати інформацію, а й уміти її перевіряти, аналізувати та передавати далі у зрозумілій і достовірній формі. Саме тому державна гуманітарна політика України зосереджена на захисті інформаційного простору, розвитку критичного мислення та підвищенні рівня медіаграмотності населення.

Для студентів особливо важливо навчитися відрізнити правдиві джерела від сумнівних, перевіряти факти й робити власні висновки на основі перевіреної інформації. Такі навички допомагають уникнути дезінформації та формують уміння логічно, аргументовано й грамотно висловлювати власну думку. Велике значення має робота з незалежними медіа та аналітичними матеріалами, які дають змогу побачити події об'єктивно й сформувані виважене ставлення до них.

Водночас сучасний світ вимагає, щоб студенти орієнтувалися не лише у вітчизняному, а й у міжнародному інформаційному контексті. Уміння комунікувати за світовими стандартами, аналізувати глобальні інформаційні процеси та розуміти їхній вплив є важливою складовою професійного розвитку майбутніх спеціалістів. Не менш суттєвим є формування етичних орієнтирів і професійних якостей, що допомагають висловлювати власну позицію з повагою до інших, дотримуючись принципів прав людини та свободи слова. Усе це разом — розвиток критичного мислення, медіаграмотності, уміння працювати з перевіреними джерелами й дотримання етичних стандартів — формує готовність студентів ефективно діяти в умовах інформаційної агресії та протидіяти маніпуляціям [4, С. 110].

У сучасних соціогуманітарних дослідженнях коучинг розглядають як ефективний інструмент розвитку внутрішнього потенціалу та професійних навичок людини. Він допомагає студентам формувати важливі комунікативні компетентності, особливо цінні в умовах інформаційної агресії, коли недостатньо

просто володіти мовою спеціальності — важливим є критичне сприймання інформації та розпізнавання маніпуляцій. Коучинг створює умови для свідомого управління власним розвитком і активного використання здібностей та ресурсів.

Педагогічний коучинг організовує взаємодію викладача та студента для досягнення спільних навчальних і професійних цілей. Його принципами є гуманістичний підхід, партнерство, увага до індивідуальних особливостей, адаптивність, систематичне підвищення компетентності, відкритість та активна участь студентів — сприяють формуванню високого рівня мовнокомунікативної компетентності.

У процесі коучингу студенти навчаються аналізувати інформацію, оцінювати емоційний стан співрозмовника, будувати логічні й переконливі висловлювання, передбачати мовленнєві реакції та ефективно комунікувати в професійному середовищі. Викладач у ролі коуча стає не лише наставником, а й тренером мислення, допомагаючи студентам знаходити власний смисл навчальної діяльності та розвивати комунікативні навички, необхідні для протидії інформаційним загрозам.

Застосування коучингу робить навчальний процес більш персоналізованим, захопливим і творчим, одночасно сприяючи вдосконаленню мовного чуття, опануванню стилістичних і синтаксичних конструкцій та використанню риторичних і невербальних прийомів. Все це забезпечує формування високого рівня професійної мовнокомунікативної компетентності, необхідного для ефективної роботи в умовах сучасної інформаційної агресії [2, С. 23].

Отже, формування мовнокомунікативної компетентності студентів є складним і багатограним процесом, що потребує врахування сучасних викликів, серед яких особливо актуальною є інформаційна агресія. Розвиток цих навичок залежить не тільки від навчальної програми, а й від активної участі студентів у практичній діяльності, спільної роботи з колегами та наставниками, а також від підтримки їхньої мотивації та самостійності. Не менш важливим є вміння критично аналізувати інформацію, відрізняти факти від маніпуляцій і формувати власну обґрунтовану позицію. Поєднання цих елементів створює міцний фундамент для професійного зростання та особистісного розвитку, готуючи студентів до відповідальної та свідомої роботи в сучасному інформаційному середовищі.

Список використаних джерел

1. Гребенюк Л. В., Дубровіна І. В. Чинники формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2023. № 4 (91), IV квартал. С. 56–61.
2. Грицак Н. В. Від педагогічного коучингу до формування професійно-мовленнєвої компетентності здобувачів освіти *Освіта. Інноватика. Практика*. 2023. Т. 11, № 9. С. 21–26.
3. Куцепал С. В. Критичне мислення як засіб спротиву в інформаційній війні. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. 2022. № 3(54). С. 104–113.
4. Стичинська А.Б. Інформаційна агресія Російської Федерації: виклики та подолання. *Політичне життя*. 2024. № 1 (лют. 2024). С. 108–112.